

Werkmaterialen concepteindtermen voor leraren

Definitief conceptexamenprogramma
Nederlandse taal en literatuur
vmbo-bb

September 2026

Hoe te gebruiken?

- Op de A4-pagina's staan vier kaartjes met eindtermen.
- Print de A4-pagina's dubbelzijdig en op ware grootte. Bij voorkeur op stevig papier en in kleur.
- Lamineer de A4-pagina's eventueel.
- Snijd of knip de A4-pagina's volgens de richtlijnen in het printvoorbeeld (*zie volgende pagina*).
- Dit werkmateriaal kun je gebruiken in je vaksectie of in overleg met je team.

Meer tips hoe je de kaartjes kunt inzetten vind je op: Actualisatie examenprogramma's | SLO:
www.actualisatie-examenprogrammas.nl

Dit is een uitgave van:

SLO, in opdracht van het ministerie van OCW.

2026 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

www.actualisatie-examenprogrammas.nl

Instructies

- Print de A4-pagina's dubbelzijdig op ware grootte: zorg ervoor dat de printrichting op de lange zijde van het papier is ingesteld:

- Uitsnijden volgens de stippellijn in het voorbeeld op deze pagina.

Eindterm 2

De leerling evalueert en reflecteert op zakelijke en literaire teksten, passend bij het lees-, kijk- of luisterdoel. (B)

Het gaat hierbij om:

- benoemen van overeenkomsten en verschillen in feiten, meningen, argumenten en perspectieven;
- beschrijven van inhoudelijke relaties binnen en tussen teksten;
- beschrijven van overeenkomstige en tegenstrijdige inhoud binnen en tussen teksten;
- beoordelen van relevantie en betrouwbaarheid van teksten;
- reflecteren op de inhoud en vorm van teksten.

slo / een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

3

Kaartjes definitieve conceptexamenprogramma's - sept. 2026

Eindterm 3

De leerling verwerkt doelgericht informatie uit mondelinge, schriftelijke en digitale bronnen. (B)

Het gaat hierbij om:

- formuleren van een passende zoekopdracht;
- inzetten van geschikte zoekstrategieën en -hulpmiddelen;
- selecteren van bruikbare bronnen en informatie;
- ordenen van kennis en inzichten.

slo / een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

5

Kaartjes definitieve conceptexamenprogramma's - sept. 2026

Eindterm 4

De leerling reflecteert op de mogelijkheden en beperkingen van digitale communicatiemiddelen. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen hoe digitale technologie de communicatie in het dagelijks leven beïnvloedt;
- verkennen hoe makers van digitale media de aandacht van gebruikers trekken en vasthouden, en reacties uitlokken;
- reflecteren op de mogelijkheden, beperkingen en geschiktheid van digitale middelen bij het verwerken en produceren van teksten.

slo / een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

7

Kaartjes definitieve conceptexamenprogramma's - sept. 2026

Eindterm 1

De leerling toont begrip van zakelijke en literaire teksten, passend bij het lees-, kijk- of luisterdoel. (B)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van communicatieve doelen, publiek en context, in relatie tot het genre;
- beschrijven van feiten, meningen, argumenten en perspectieven;
- verwoorden van hoofd- en bijzaken, hoofdgedachte en thema;
- beschrijven van inhoudelijke relaties binnen teksten;
- verwoorden van inhouden en betekenis van de tekst.

Eindterm 2

De leerling evalueert en reflecteert op zakelijke en literaire teksten, passend bij het lees-, kijk- of luisterdoel. (B)

Het gaat hierbij om:

- benoemen van overeenkomsten en verschillen in feiten, meningen, argumenten en perspectieven;
- beschrijven van inhoudelijke relaties binnen en tussen teksten;
- beschrijven van overeenkomstige en tegenstrijdige inhoud binnen en tussen teksten;
- beoordelen van relevantie en betrouwbaarheid van teksten;
- reflecteren op de inhoud en vorm van teksten.

Eindterm 3

De leerling verwerkt doelgericht informatie uit mondelinge, schriftelijke en digitale bronnen. (B)

Het gaat hierbij om:

- formuleren van een passende zoekopdracht;
- inzetten van geschikte zoekstrategieën en -hulpmiddelen;
- selecteren van bruikbare bronnen en informatie;
- ordenen van kennis en inzichten.

Eindterm 4

De leerling reflecteert op de mogelijkheden en beperkingen van digitale communicatiemiddelen. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen hoe digitale technologie de communicatie in het dagelijks leven beïnvloedt;
- verkennen hoe makers van digitale media de aandacht van gebruikers trekken en vasthouden, en reacties uitlokken;
- reflecteren op de mogelijkheden, beperkingen en geschiktheid van digitale middelen bij het verwerken en produceren van teksten.

Te denken valt aan:

- de hoofdzaken van een nieuwsbericht navertellen;
- een tijdlijn maken van de gebeurtenissen in een kort verhaal;
- een stappenplan volgen om privacy- of beveiligingsinstellingen te configureren;
- een informatief tv-programma bekijken en klassikaal de belangrijkste inhoud bespreken.

Te denken valt aan:

- een groepsgesprek voeren over hoe een actueel onderwerp is uitgewerkt in een journaalitem en in een liedtekst;
- een onderbouwde keuze maken voor een product op basis van gebruikerservaringen;
- teksten over eenzelfde onderwerp rangschikken op basis van relevantie;
- de betrouwbaarheid van een bericht op sociale media bespreken door te kijken naar de inhoud en het beeldgebruik.

Te denken valt aan:

- aantekeningen maken tijdens het luisteren naar een uitleg van een leraar;
- een overzicht maken van mogelijke bijbanen op basis van vooraf gestelde criteria;
- informatie verzamelen om een vraag van een denkbeeldige klant te beantwoorden;
- actuele teksten verzamelen over een onderwerp uit een beroepsgericht profiel(keuze)vak.

Te denken valt aan:

- een poster maken over de voor- en nadelen van digitale communicatiemiddelen bij het produceren van teksten;
- de manieren onderzoeken waarop influencers zich presenteren;
- een vergelijking maken van de eigen online en offline communicatie met leeftijdgenoten;
- klassikaal bespreken hoe informatie op internet en sociale media gepresenteerd wordt en wat dat betekent voor de betrouwbaarheid.

Eindterm 5

De leerling schrijft afgestemd op doel, publiek en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- teksten uit zakelijke genres, gerelateerd aan alledaagse, maatschappelijke en beroepscontexten;
- ordenen en in eigen woorden weergeven van gegenereerde en geselecteerde inhoud;
- gestructureerd verwoorden van ervaringen, gevoelens, ideeën, meningen en redeneringen in begrijpelijk en passend Nederlands;
- toepassen van kennis over taalverzorging, taalgebruik, genrekenmerken en bronvermelding, waar nodig met behulp van taaladviesbronnen;
- passend opmaken van een tekst, waar nodig met gebruik van tabellen en figuren.

Eindterm 6

De leerling spreekt afgestemd op doel, publiek en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- teksten uit zakelijke genres, gerelateerd aan alledaagse, maatschappelijke en beroepscontexten;
- gestructureerd verwoorden van ervaringen, gevoelens, ideeën, meningen en redeneringen in begrijpelijk en passend Nederlands;
- afstemmen van taalgebruik, stemgebruik en non-verbale communicatie;
- afstemmen van medium en inhoud op kennis, achtergrond en perspectief van het publiek;
- passend inzetten van visuele ondersteuning.

Eindterm 7

De leerling gebruikt taal op een creatieve manier. (E)

Het gaat hierbij om:

- op verschillende manieren verwoorden van ervaringen, fantasieën, gedachten, gevoelens en ideeën;
- zichzelf uiten door te experimenteren met klanken, woorden, zinnen en taalconventies;
- experimenteren met literaire en visuele middelen in teksten;
- verwoorden van keuzes met betrekking tot inhoud, vorm en taalgebruik.

Eindterm 8

De leerling voert gesprekken afgestemd op doel, gesprekspartner(s) en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- actief bijdragen aan gesprekken gerelateerd aan alledaagse, maatschappelijke en beroepscontexten;
- initiatief nemen, actief luisteren en passend reageren op signalen en bijdragen van gesprekspartner(s);
- afstemmen van taalgebruik, stemgebruik en non-verbale communicatie;
- afstemmen van inhoud op kennis, achtergrond en perspectief van de gesprekspartner(s);
- toepassen van gespreks- en taalconventies.

Te denken valt aan:

- een pitch verzorgen om medeleerlingen te enthousiasmeren voor een stageplek;
- een instructiefilmpje maken over een product of voorwerp;
- een podcast maken over een boek, film of gedicht;
- een interactieve stadswandeling verzorgen voor medeleerlingen.

Te denken valt aan:

- vanuit een stage- of schoolopdracht een zakelijke e-mail met een verzoek schrijven;
- een aankondiging met tekst en beeld maken voor een open dag van school;
- een instructie schrijven voor gebruikers van een apparaat of machine uit de beroepscontext;
- een eigen tekst omzetten naar een ander medium, bijvoorbeeld een webpagina voor een specifiek publiek.

Te denken valt aan:

- een discussie voeren over een actueel probleem op school of in de maatschappij;
- een telefonisch gesprek voeren om informatie op te vragen bij het stagebedrijf;
- dorps- of stadsgenoten interviewen over het gebruiken van verschillende taalvarianten;
- een gesprek voeren waarin uitleg of hulp wordt gevraagd bij een praktische taak op school of op de stageplek.

Te denken valt aan:

- een kort verhaal schrijven op basis van een foto;
- een eigen tekst of presentatie boeiender of aantrekkelijker maken door te spelen met taal en beeld;
- een reclameboodschap maken waarin rijm voorkomt;
- een spoken word schrijven ter gelegenheid van een voor de leerling belangrijke feestdag.

Eindterm 9

De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen. (B)

Het gaat hierbij om:

- verwoorden van kennis, ideeën en standpunten met argumenten;
- ruimte bieden voor bijdragen van gesprekspartners en vragen om toelichting, verklaring of bevestiging;
- luisteren naar, doorvragen op en ter discussie stellen van de ideeën en perspectieven van gesprekspartners;
- beargumenteerd accepteren of verwerpen van andermans argumenten;
- samenvatten van inzichten en oplossingen of trekken van conclusies.

Eindterm 10

De leerling toont inzicht in zakelijke en literaire genres. (B)

Het gaat hierbij om:

- benoemen van kenmerken met betrekking tot context, doel, inhoud en vorm, passend bij een genre;
- beschrijven van genrespecifieke kenmerken van taalgebruik.

Eindterm 11

De leerling beoordeelt de overtuigingskracht van een tekst en de auteur of spreker. (B)

Het gaat hierbij om:

- benoemen van standpunt en argumenten;
- beoordelen van de geloofwaardigheid van de auteur of spreker;
- beschrijven van de manier waarop gevoelens worden opgeroepen bij het publiek, al dan niet via framing.

Eindterm 12

De leerling reflecteert op taalvariatie en taalverandering. (E)

Het gaat hierbij om:

- vergelijken van talen en taalvariëteiten in de eigen omgeving;
- beschrijven van overeenkomsten en verschillen tussen talen en taalvariëteiten;
- verkennen hoe talen en taalvariëteiten veranderen;
- reflecteren op het eigen meertalig repertoire en meertaligheid in het Nederlandse taalgebied.

Te denken valt aan:

- een klassengesprek voeren over het gebruik van jongerentaal en vooroordelen van anderen daarover;
- een gezamenlijke oplossing bedenken voor een vraagstuk uit een profiel(keuze) vak;
- een evaluatiegesprek voeren waarbij de eigen schrijfvaardigheidsontwikkeling centraal staat;
- een groepsgesprek voeren over de verschillen tussen een gelezen boek en de verfilming daarvan.

Te denken valt aan:

- uit een tijdschrift alle teksten van een bepaald genre selecteren;
- genrekenmerken van een nieuwsbericht en een reclame met elkaar vergelijken;
- verschillende recepten vergelijken en uitleggen welke het communicatieve doel het beste bereikt;
- aan de hand van het woordgebruik laten zien dat een tekst bijvoorbeeld een weerbericht of een sprookje is.

Te denken valt aan:

- reclame-uitingen voor kleding vergelijken en beoordelen op hun overtuigingskracht;
- op basis van een fragment van een talkshow uitleggen welk standpunt een deelnemer inneemt;
- uitingen op sociale media bekijken en verwoorden hoe diegene inspeelt op gevoelens;
- aan een ander uitleggen hoe manipulatie-technieken zijn gebruikt in een voorbeeld van nepnieuws.

Te denken valt aan:

- onderzoek doen naar talen en taalvariëteiten in de eigen klas;
- het gebruik van verschillende talen of taalvariëteiten in liedteksten van Nederlandse artiesten vergelijken;
- aan de hand van een taalportret reflecteren op het eigen meertalig repertoire;
- oudere familieleden interviewen over het gebruik van taal, vroeger en nu.

Eindterm 13

De leerling gebruikt ervaringen, interesses en kwaliteiten bij de eigen loopbaanontwikkeling. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen van de rol van vakspecifieke kennis en vaardigheden in de samenleving;
- oriënteren op sectoren, beroepen en vervolgoopleidingen waarin kennis en vaardigheden van Nederlands een rol kunnen spelen;
- deelnemen aan activiteiten die bijdragen aan het verkennen van interesses, kwaliteiten en mogelijkheden;
- reflecteren op opgedane ervaringen, indien relevant voor de eigen oriëntatie op studie en beroep.

Eindterm 14

De leerling legt verbanden tussen het interpreteren van een tekst en de gebruikte literaire middelen, stijl en vorm. (B)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van inhoud en thema van verhalende, lyrische en dramatische teksten;
- beschrijven van opvallende literaire middelen en kenmerken van stijl en vorm;
- beschrijven hoe keuzes van een auteur of spreker voor literaire middelen, stijl en vorm bijdragen aan de interpretatie van een tekst.

Eindterm 15

De leerling evalueert diens literaire ontwikkeling aan de hand van literaire teksten. (E)

Het gaat hierbij om:

- belevend en herkendend lezen van vier literaire werken, waarvan ten minste twee oorspronkelijk Nederlandstalige boeken;
- lezen, beluisteren en bekijken van een gevarieerde selectie gedichten en liedteksten;
- verwoorden van opgedane inzichten en kennis over zichzelf na het lezen van literaire teksten;
- verwoorden van de eigen literaire ontwikkeling op basis van kennis van literaire genres, eigen interesse, belevingswereld en leeservaringen.

Eindterm 16

De leerling verkent verbanden tussen literatuur en maatschappij. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen welke rol literaire teksten spelen bij grote gebeurtenissen in eigen en andermans leven;
- verkennen hoe belangrijke maatschappelijke thema's en gebeurtenissen beschreven worden in literaire teksten.

Te denken valt aan:

- beschrijven welke vormen van communicatie belangrijk zijn in verschillende beroepen;
- een taalportret van zichzelf maken met kennis en vaardigheden die belangrijk zijn in het toekomstige werkveld;
- vaktaalwoorden noteren die veel gebruikt worden op de stageplek;
- tijdens een praktijk- of stage-activiteit onderzoeken welke taalvaardigheden belangrijk zijn op die werkplek.

Te denken valt aan:

- een gezamenlijke literaire mindmap maken met de belangrijkste verhaalelementen;
- de inhoud en vorm vergelijken van drie gedichten over hetzelfde thema;
- aan de hand van het taalgebruik van de hoofdpersoon beschrijven wat voor type diegene is;
- in een gesprek met klasgenoten uitleggen hoe de auteur spanning opwekt in het verhaal.

Te denken valt aan:

- een literair fragment bespreken en vertellen welke gevoelens de tekst oproept;
- karaktereigenschappen van verschillende personages vergelijken met zichzelf;
- een promotiefilmpje maken voor een boek en uitleggen waarom het past bij leeftijdgenoten;
- een collage maken die symbool staat voor de eigen leesontwikkeling en toelichten welke leeservaringen daaraan hebben bijgedragen.

Te denken valt aan:

- de uitwerking van een actueel maatschappelijk thema in een Young Adult-roman verkennen;
- gedichten op geboortekaartjes en rouwkaarten uit de eigen omgeving verzamelen en bespreken;
- een gedicht dat is geschreven naar aanleiding van een belangrijke maatschappelijke gebeurtenis klassikaal lezen en bespreken;
- verkennen hoe schrijvers in verhalen aandacht vragen voor onderwerpen die belangrijk zijn in de samenleving.